

Аудит (інспекція) виробника проводиться призначеним органом з оцінки відповідності на місці розташування легального виробника, а в деяких випадках - і на виробничих дільницях. Процедура складається з декількох етапів, і включає оцінку документації, узгодження плану і програми аудиту, сам аудит на місці, складання звіту (протоколу) про проведений аудит і видачу сертифіката.

Дана процедура є досить дорогою і тривалою, проте сертифікат відповідності може включати в себе дуже велику номенклатуру виробів.

Сертифікат відповідності видається терміном до 5 років, і є об'єктом щорічного наглядового аудиту (істотно менш тривалим і дешевшим відносно ініціального аудиту).

Шматков Даніїл Ігорович

*старший науковий співробітник НДІ правового забезпечення
інноваційного розвитку НАПрН України
ORCID: 0000-0003-2952-4070*

ДОСЛІДЖЕННЯ АВТОРСЬКОГО ПРАВА НА РЕЗУЛЬТАТИ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, РЕАЛІЗОВАНИХ У РОБОТОТЕХНІЦІ

У відповідності з озвученою в міжнародних дослідженнях необхідністю подальших наукових пошуків для визначення актуального стану застосування права інтелектуальної власності до потреб галузі робототехніки та суспільства, представлену доповідь присвячено аналізу авторського права, що виникає з розробкою роботів та їх використанням.

Ключові слова: авторське право, робототехніка, роботи, штучний інтелект, рух.

Daniyil Shmatkov

*Senior Research Associate of the Scientific and Research Institute
of Providing Legal Framework for the Innovative Development
of NALS of Ukraine
ORCID: 0000-0003-2952-4070*

STUDY OF COPYRIGHT ON THE RESULTS OF CREATIVE ACTIVITIES IMPLEMENTED IN ROBOTICS

In accordance with a call for research that determines whether the current application of intellectual property rights sufficiently meets the needs of the robotic industry, the presented report is dedicated to the analysis of copyright that arises along with the development of robots and their use.

Keywords: copyright, robotics, robots, artificial intelligence, movement.

Згідно зі статтею 54 Конституції України громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. Кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності. За часів Цифрової Ери певні результати подібної творчої діяльності потребують більшої уваги з позицій права через недостатність досвіду регулювання окремих відносин.

Міжнародний проєкт RoboLaw вказує на відсутність у світі законодавчих положень, які конкретно стосуються робототехніки, автори заявляють про необхідність подальших досліджень для визначення актуального стану застосування права інтелектуальної власності до потреб робототехніки та суспільства [11]. В умовах Індустрії 4.0 розвиток технологій відбувається за геометричною прогресією. Робототехніка є одним зі стовпів Індустрії 4.0 [12]. Крім того, деякі автори [8] вже посилаються на концепцію Society 5.0, в якій різні технології 4.0 співпрацюють і взаємодіють більш гуманізованим способом. Зважаючи на постійно зростаючу кількість спільних процесів, виконуваних людьми та машинами, існує потреба у відчутті та сприйнятті нами взаємодій, ідентичних до спілкування з іншою людиною, потреба у соціальній присутності [1].

Роботи вже зараз характеризуються різною інноваційністю, соціальною поширеністю та корисністю, вони застосовуються для задоволення різноманітних соціальних, освітніх, піклувальних, сек-

суальних та інших повсякденних потреб людини [11]. Такі машини можуть мати форму тварин (наприклад, популярний SpotMini від Boston Dynamics), гуманоїдів з тілом, повністю або частково ідентичним тілу людини (наприклад, NAO від SoftBank Robotics, Asimo від Honda, ICub від The RobotCub Project тощо), а також мати інші форми. Деякі дослідники говорять про те, що роботи-гуманоїди мають бути з тілом, ідентичним тілу людини, інші стверджують, що такі роботи повинні лише характеризуватись можливостями людини [13]. Загалом роботи мають допомагати суспільству у вирішенні означених завдань.

Повертаючись до питань, що стоять перед сучасною наукою, викремлених в результаті здійснення проєкту RoboLaw, необхідно зазначити, що в контексті права інтелектуальної власності варто розглядати методи і пристрої (промислове право), програмні алгоритми, втілені в робототехніці, а також креативні твори, створені штучним інтелектом та наборами рухів, жестів та мімікою машини (авторське право). Представлену доповідь присвячено аналізу авторського права, що виникає з розробкою роботів та їх використання.

Звичайно, авторське право відноситься не тільки до креативних індустрій [10], а робототехніка поєднує в собі як суто технічні результати творчої діяльності, так і виразні твори [9]. Закони про інтелектуальну власність та примушення суб'єктів до інновацій у соціально вигідних напрямках є відомими стратегіями реакції урядів на ризики недостатнього виробництва у певному секторі [3]. Відсутність правового захисту може обмежити розробників машин та готовність зацікавлених сторін інвестувати в інновації [4].

Відповідаючи на питання, кому належить авторське право на твори, створені штучним інтелектом, необхідно погодитись з думкою переважної більшості вчених та систем права більшості країн, що у загальному випадку ці твори знаходиться у суспільному надбанні. Немайнові права також не можуть належати штучному інтелекту [7].

Відповідно до Конституції України авторське право гарантується громадянам, відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права» станом на червень 2021 року автором твору є фізична особа. Крім того, штучний інтелект у прямому значенні цю-

го терміну ще не народився, тому не існує повністю «авторських» творів штучного інтелекту через відсутність автономних креативних агентів [5], відповідно до чого в зазначеному контексті необхідно розглядати обсяг творчого внеску розробника. Хоча вже зараз виготовляються роботи, які створюють більш досконалі версії роботів і комп'ютерних програм, які виробляють інші комп'ютерні програми. Здатність створювати – це якість, яка традиційно вважалася людським потенціалом, але значне підвищення рівня складності таких систем, а також їх здатності до навчання, в кінцевому підсумку зробить втручання людини в процес створення зайвим [2], законодавство повинно бути адекватним подібним викликам.

Необхідно звернути увагу на те, що, на відміну від ЄС, США, України, у Великобританії вже діє режим комп'ютерних творів, який передбачає отримання програмістом прав на вихід машини зі штучним інтелектом без зазначення авторства. Японія також розробляє подібну стратегію [5].

Іншим кейсом, за якого авторське право належить розробнику або іншим правовласникам є оприлюднення твору, наприклад, танцю або пантоміми, створеного розробником, засобом машини.

Моделюючи ситуацію, коли автором твору є розробник, а не штучний інтелект, необхідно визначити права на які об'єкти можуть бути отримані. Неприродність рухів робота, його жестів та міміки негативно впливає на досвід користувача, наприклад, під час сприяння фізичному, когнітивному та соціальному розвитку дітей, допомоги у відновленні після травми головного мозку або іншої травми, реабілітації після інсульту, пом'якшення наслідків хвороб Паркінсона, Альцгеймера та інших нейродегенеративних станів [6]. Оскільки рух є однією з найважливіших функцій роботів, розглянемо об'єкти авторського права, які відносяться до кінематики роботів.

Так, розробник робота-гуманоїда або інший правовласник теоретично може отримати авторське право на хореографічний твір, пантоміму, пародію, а також на програмний код, що забезпечує здійснення рухів машиною. Термін «пародія» нещодавно отримав нову деталізацію в українському законодавстві, тому важливим є уточнення, що хоча автори пародії користуються таким же комплексом майнових та

немайнових авторських прав, як і автор первинного твору, твір зберігає зв'язок з правами оригінального твору [14]. Розробники роботів вже зараз застосовують різноманітні системи (наприклад, система Лабана) для позначення структурних рухів людини з метою їхньої реалізації в робототехніці, тому вбачається можливими зворотна імплементація (наприклад, копіювання набору рухів робота людьми) і відповідні правочини. Набуття авторських прав не виключає можливості розробників надавати різні вільні публічні ліцензії всесвітньому співтовариству розробників-ентузіастів для забезпечення і підтримки технологічного прогресу, що, наприклад, вже зроблено правовласниками згаданого когнітивного робота-гуманоїда ICub.

На значно менший обсяг відповідних авторських прав можуть розраховувати розробники роботів-тварин та інших роботів, які не можна віднести до гуманоїдів. Це пов'язано з тим, що у цьому випадку майже неможливо дотриматись дихотомії функціональності та виразності, яка детермінує виникнення авторського права. Враховуючи те, що креативність набору і послідовності рухів є результатом унікального дизайну робота, розробники подібних машин із дотриманням сучасних норм законодавств різних країн світу можуть отримати авторське право лише на програмний код.

Отже, авторське право на результати творчої діяльності, реалізованих у робототехніці, може належати лише людині у випадку наявності творчого внеску розробника, або переходити у суспільне надбання за неможливості встановлення такого внеску, тобто обсяг авторських прав визначається творчим внеском розробника, а роботи можуть бути засобом їх оприлюднення. Роз'яснення та пропозиції щодо положень як українських, так європейських нормативно-правових положень в контексті нових викликів Цифрової Ери потребує нових детальних досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Bisson M., Palmieri S., Ianniello A., & Di Noia M. Human to artificial (H2A): from duets with robot to a new model of relationship. In *CONTENT 2021 The Thirteenth International Conference on Creative Content Technologies*. 2021. pp. 1–5. Hans-Werner Sehrling, Tallence AG.

2. de Cock Buning M. Autonomous intelligent systems as creative agents under the EU framework for intellectual property. *European Journal of Risk Regulation*. 2016. № 7. URL: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/ejrr2016&div=48&id=&page=>.
3. Fisher III W. W. *Promises to keep: Technology, law, and the future of entertainment*. Stanford University Press. 2004.
4. González Otero B., & Quintais J. P. Before the Singularity: Copyright and the Challenges of Artificial Intelligence. *EU copyright, quo vadis?* 2018.
5. Kop M. AI & intellectual property: Towards an articulated public domain. *Texas Intellectual Property Law Journal*, 2019. № 28. P. 297–341.
6. Matarić M. J. Socially assistive robotics: Human augmentation versus automation. *Science Robotics*, 2017. № 2(4). eaam 5410.
7. Miernicki M., & Ng, I. Artificial intelligence and moral rights. *AI & Society*, 2021. № 36(1). P. 319–329.
8. Shiroishi Y., Uchiyama K., & Suzuki N. Society 5.0: For human security and well-being. *Computer*, 2018. № 51(7). P. 91–95.
9. Shmatkov D. Does Copyright Only Serve the Creative Industries? (September 12, 2020). *International Conference on Business Management, Innovation & Sustainability (ICBMIS) 2020*. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3709072>.
10. Shmatkov D. Copyright protection for sports and robotics moves: new challenges. *Право та інновації*, 2021. № 2(34). P. 23–29. DOI 10.37772/2518-1718-2021-2(34)-3.
11. *ROBOLAW (Regulating Emerging Robotic Technologies in Europe: Robotics facing Law and Ethics)*. 2014. Fin. Rep.
12. Vaidya S., Ambad P., & Bhosle S. Industry 4.0 – a glimpse. *Procedia manufacturing*. 2018. № 20. P. 233–238.
13. Yoshida E. Robots that look like humans: A brief look into humanoid robotics. *Mètode Science Studies Journal-Annual Review*. 2019. № 9. P. 143–151.
14. Яшарова М. М., & Паламарчук М. А. Окремі питання правового регулювання авторських прав на пародії, карикатури та попурі. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 3. P. 197–201.

REFERENCES

1. Bisson, M., Palmieri, S., Ianniello, A., & Di Noia, M. (2021). Human to artificial (H2A): from duets with robot to a new model of relationship. In *CONTENT 2021 The Thirteenth International Conference on Creative Content Technologies* (pp. 1–5). Hans-Werner Schring, Tallence AG.

2. de Cock Buning, M. (2016). Autonomous intelligent systems as creative agents under the EU framework for intellectual property. *European Journal of Risk Regulation*, 7. Retrieved from <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/ejrr2016&div=48&id=&page=>.
3. Fisher III, W. W. (2004). *Promises to keep: Technology, law, and the future of entertainment*. Stanford University Press.
4. González Otero, B., & Quintais, J. P. (2018). Before the Singularity: Copyright and the Challenges of Artificial Intelligence. *EU copyright, quo vadis?*
5. Kop, M. (2019). AI & intellectual property: Towards an articulated public domain. *Texas Intellectual Property Law Journal*, 28, 297–341.
6. Matarić, M. J. (2017). Socially assistive robotics: Human augmentation versus automation. *Science Robotics*, 2(4), eaam5410.
7. Miernicki, M., & Ng, I. (2021). Artificial intelligence and moral rights. *AI & Society*, 36(1), 319–329.
8. Shiroishi, Y., Uchiyama, K., & Suzuki, N. (2018). Society 5.0: For human security and well-being. *Computer*, 51(7), 91–95.
9. Shmatkov, D. Does Copyright Only Serve the Creative Industries? (September 12, 2020). *International Conference on Business Management, Innovation & Sustainability (ICBMIS) 2020*. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3709072>.
10. Shmatkov, D. (2021). Copyright protection for sports and robotics moves: new challenges. *Law and innovations*, 2(34), 23–29. DOI 10.37772/2518-1718-2021-2(34)-3.
11. *ROBOLAW (Regulating Emerging Robotic Technologies in Europe: Robotics facing Law and Ethics)*. (2014) (Fin. Rep.).
12. Vaidya, S., Ambad, P., & Bhosle, S. (2018). Industry 4.0 – a glimpse. *Procedia manufacturing*, 20, 233–238.
13. Yoshida, E. (2019). Robots that look like humans: A brief look into humanoid robotics. *Mètode Science Studies Journal-Annual Review*, (9), 143–151.
14. Yasharova, M., & Palamarchuk, M. (2019). Okremi pytannia pravovoho rehuliuвання avtorskykh prav na parodii, karykatyry ta popuri. *Law Review of Kyiv University of Law*, (3), 197–201 [in Ukrainian].